

חירות היא בחירה / רחל אליאור

חירות איננה רק מצב משפטי או מדיני. היא בראש ובראשונה מצב פנימי של אדם החי מתוך בחירה, מתוך מודעה ומתוך אחריות. החירות היא בעלות לשאת באחריות למעשיך ולבחור את דרכך – גם כאשר הדרך הקשה, גם כאשר היא שונה מן הרגיל.

שאלות:

- למה מתכוונת אליאור באומרה שחירות היא מצב פנימי?
- אילו בחירות באחריות עשיתם שמבטאות את החירות שלכם?

שלמה דרך-חירות של אמת

הרבה פנים לחירות והרבה מבחנים לה. והקשה שבהם - החירות הפנימית. חירות במובנה המקובל היא חירות מדינית, שחרור משעבוד לעול זר, כפוי ואנוס. אך חמורה ממנה היא השעבוד מרצון. שעבוד מאונס תחום שליטתו הוא גוף האדם; שעבוד מרצון, פגיעתו היא הנפש והרוח. הראשון הוא בבחינת אסון, השני חטא לא יכופר; את הראשון אפשר להסיר "ביד חזקה ובזרוע נטויה", את השני רק בהתגברות אדם על עצמו, במאבק עם עצמו. לכן ציוותה עלינו ההגדה "כל אדם חייב לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". היציאה ממצרים - לכל צורותיה וגילוייה - היא חובה, ולא זכות בלבד. הפילוסופיה המדינית מאז הרנסאנס עומדת על זכות האדם לחירות זו תמציתה של הדמוקרטיה. המוסר העברי, שנחצב מניסיון עבדות מצרים, עומד על חובת החירות, כחובה מוסרית, שרק עמה נעשה אדם בן-חורין במלוא המשמעות.

חירות-של-אמת אחות היא לשוויון של אמת. במקום שישנו אדון ועבד לא ישכון שוויון ממשי ובמקום שבני אדם אינם שווים ערך זה לזה, לא תיתכן חירות של אמת. רק במציאות של שוויון הם גם בני-חורין.

שאלות:

- מה הקשר בין חירות לדמוקרטיה? למה הוא אומר שחירות היא חובה ולא רק זכות?
- למה חירות יכולה להתגלות באמת רק בממצב של שוויון?

איניאציו סילונה / חירות

החירות איננה דבר שאפשר לקבלו כמתנה, אדם יכול לחיות בארץ שרודנות שולטת בה, ובכל זאת להיות חופשי - בתנאי פשוט זה, שהוא לוחם נגד הרודנות, וזהו. האדם, שחושב בעזרת ראשו שלו וששומר את לבו משחיתות, הוא אדם חופשי. האדם, שנאבק למען הדבר שהוא חושב אותו צודק, הוא אדם חופשי. בניגוד לכך, אדם יכול לחיות בארץ הדמוקרטית ביותר עלי אדמות, אך אם הוא עצל, אטום ושתדלן בתוככי לבו, אין הוא חופשי; למרות היעדרותו של כל אילוץ אלים אותו אדם איננו אלא עבד. בכך נעוצה הרעה: אסור לנו להתחנן למישהו אחר ולבקש ממנו שיעניק לנו חירות. את החירות שלנו אנו חייבים ליטול במו ידינו, כל אחד - את המנה שהוא מסוגל ליטול.

שאלות:

- למה לדעתכם יש קשר בין חירות לבין מאבק על מה שצודק?
- האם יש לכן רעיון למאבק על חירות שאתם לוקחים בו חלק?

המגדלור

שם בחרבה הבנתי
בין קירות ים גועשים
לכל איש ישנה מצרים
אף אחד הוא לא חופשי
ויצאתי ממצרים
וחציתי את הים
ואולי גם זאת מצרים
ואני נשארתי שם

והגדתי בלחש,
וצעקתי אליכם
אלוהים הזה שכח אותי
והוא לא יציל אתכם
והשארתי במצרים
את ליבי ואת כבודי
ויצאתי ממצרים
אז לגמרי לבדי

מצרים / איה כורם
כשיצאתי ממצרים
זחלתי על גחוני
ארבעים ימים ולילה
לא ידעתי מי אני
כשיצאתי ממצרים
לא ידעתי עוד לאן
המדבר הזה יקח אותי
יקח אותי מכאן

ומאז אני לא עוצמת עין
הלילות כאן חשוכים
ומאז אני לא עוצמת עין
מהפחד שמצרים היא עדיין בתוכי.
עבדים היינו. היינו עבדים.
עבדים עדיין. עדיין עבדים.

שאלות:

- מהי המצרים שמתארת כורם?
- מה הכוונה במשפט "מהפחד שמצרים היא עדיין בתוכי"?
- למה היציאה מפחידה, מה מרתיע בחופש מוחלט?